

MUZEUL MEMORIAL VLAICU LA CENTENARUL NAȘTERII AVIATORULUI

MARIA VÎRTOPEANU

În șirul marilor figuri ale științei și tehnicii românești, care au contribuit la progresul științei universale, un loc de frunte îl ocupă eminentul inventator și aviator Aurel Vlaicu. Cu ocazia sărbătoririi centenarului nașterii sale, ca semn al cinstitii și prețuirii acestui fiu al plaiurilor hunedorene, la 26 noiembrie 1982, s-a deschis, în satul care-i poartă numele, alături de casa natală, expoziția memorială reorganizată în spiritul celor mai moderne cerințe ale muzeografiei contemporane.

Această expoziție reunește o interesantă colecție de obiecte tridimensionale care au aparținut sau au fost confecționate de Aurel Vlaicu. Ele au menirea să completeze materialul documentar, ilustrind viața și activitatea marelui aviator și inventator român precum și evoluția aviației românești.

Încă din curte, bustul său de bronz te întimpină tăcut și neclintit scrutind zările, așa cum de multe ori în viață i-a fost dat s-o facă. La intrare, pe peretele din stînga, fotografiile expuse ne vorbesc despre dezvoltarea tehnicii și industriei românești din perioada în care trăiește și-și începe invențiile Vlaicu. Schemele mai multor avioane construite în aceeași perioadă cu cel a lui Vlaicu ne vorbesc despre superioritatea aparatului românesc, fapt dovedit de participarea la concursul internațional de la Aspern (Viena) din 1912, unde inventatorul Vlaicu a fost considerat în fruntea constructorilor de mașini de zburat și unul din cei mai abili și talentați zburători, fiind răsplătit cu unul din premiile concursului.

Alături, într-o vitrină, un medalion cu negativul acestuia avîndu-l pe Vlaicu în centru, iar în chenar schema aparatului Vlaicu II și semnătura lui Ioan Stoica din Ormindea (Hunedoara), care a făcut întîia mașină de zburat încă în anul 1884 și a prezentat-o cu ocazia expoziției „Asociațiunii” la Sibiu.

Machetele avioanelor Vlaicu, Vuia și Coandă alături de fotografiile acestora ne spun parcă totul despre munca celor care au fost primii inventatori români de avioane. Vlaicu își petrece copilăria la țară, vede lumina zilei la 19 noiembrie 1882, în casa unor plugari harnici și gospodari Ana și Dumitru Vlaicu, fiind fiul cel mai mare. După terminarea claselor primare în satul natal, urmează cursurile liceelor din Orăștie și Sibiu. Din copilărie, Vlaicu manifestă un spirit deosebit de inventiv, născocind și construind diferite mecanisme și mașini.

Vitrinele în care sînt expuse variatele obiecte, lucruri mărunte : electromagneți, pile, chei, clești, ni-l aduc în față pe cel care de mic, oricînd găsea o roțiță, un șurub sau o piuliță, le ridica și le ducea în atelierul său „șopronul cu porumbei“ din curtea casei.

Se poate vedea de asemenea lada în care-și păstra mîncarea în timpul sederii sale la școală la Orăștie. Cu mari sacrificii materiale studiază la politehnicile din Budapesta și München. Ajuns inginer, se dedică cu pasiune problemelor zborului. Caietele, schițele, brevetele de inventator prezentate, ne dovedesc încă odată ceea ce înseamnă pentru el munca serioasă pe care a început-o. În timpul studenției, s-a cimentat legătura de prietenie între Vlaicu și mai mulți intelectuali ai neamului românesc care au scris apoi despre el articole elogioase în diferite reviste și ziare ale vremii. Sînt etalate mai multe fotografii care-l prezintă pe Aurel Vlaicu alături de Octavian Goga, Alexandru Vlahuță și I.L. Caragiale.

Primul succes după o muncă intensă și rodnică l-a constituit ridicarea de la sol, pe islazul Bințișului, în 1909, cu planorul proiectat și construit după planuri proprii.

În centru, pe un panou mare, fotografia lui Vlaicu în costumul său de zbor din care privește parcă spre harta pe care sînt însemnate localitățile în care a zburat, iar pe tavan sînt suspendate machetele aparatelor proiectate și construite de el.

Vlaicu a avut preocupări în mai multe domenii ale tehnicii. Astfel, el a realizat o membrană de gramofon, pe care a patentat-o și a construit gramofonul cu care a încercat membrana. Un frumos aparat de proiecție și diapozitive, un patefon perfecționat, bicicleta și motocicletă adaptate și perfecționate de Vlaicu întregesc expoziția dîndu-ne încă o dată imaginea celui care cu o inventivitate excepțională, o intuiție uimitoare, a lutării de o dexteritate manuală rar întîlnită, a reușit să dea viață tuturor acestor obiecte.

Imaginile următoare îl înfățișează pe ministrul Spiru Haret, cel care-i înlesnește lui Vlaicu executarea unei demonstrații de zbor la Cotroceni în fața mai multor maiștrii, generali, scriitori și ziariști în urma căruia Vlaicu este admis să lucreze la noul său aparat în Arsenalul armatei din București.

Sînt ilustrate în continuare mai multe zboruri demonstrative, executate de Vlaicu. Prețuirea zecilor de mii de oameni simpli, care îi urmăreau cu însuflețire zborurile pe Cîmpia Blajului, la Arad, Lugoj, Orăștie, București, Iași și altele, precum și îndemnul adevăraților săi prieteni cum este I.L. Caragiale, pe a cărei fotografie dată cu dedicație lui Vlaicu scrie : „Trăiască Vlaicu ! și sus ! tot mai sus !“..., a fost pentru el un îndemn în activitatea-i creatoare. Răsunătorul succes de la Aspern, înscris cea mai strălucită pagină din istoria aviației românești.

Curînd însă, după aceasta, la 13 septembrie 1913, în încercarea de a trece peste Carpați aripile îndrăznețului aviator s-au frînt, în tragica prăbușire de la Bănești, lîngă Cîmpina.

Ne-au mai rămas imagini a aparatului zdrobit și cîteva piese de îmbrăcăminte pe care pilotul Vlaicu le-a purtat în ultimul său zbor, ca :

apărătorile de urechi, ochelarii și casca. Mai sînt de asemenea expuse două fragmente din lanțul aparatului cu care s-a prăbușit.

Se mai pot vedea în fotografiile etalate mormintul lui Vlaicu din cimitirul Belu — București, — monumentul ridicat la Bănești (Cimpina) pe locul unde a căzut și aparatul Vlaicu III proiectat dar neterminat din cauza morții premature a inventatorului.

Pe drumul deschis de înaintași, între care Aurel Vlaicu ocupă un loc de frunte, știința românească atinge azi culmi nebănuite în trecut. Apar tipuri de avioane noi, moderne, construite în țara noastră, Rombac-ul fiind primul avion de pasageri românesc a cărui fotografie este expusă aici.

Nu putem trece peste frumoasa machetă a unui I.A.R. — 93 care țîșnește parcă din harta țării, cutezanța urmașilor lui Vlaicu materializîndu-se prin participarea românilor la zborurile în cosmos. Expoziția se încheie prin prezentarea primului cosmonaut român, căpitan Dumitru Prunariu în costum de zbor și festivitatea de decorare a cosmonatului.

LE MUSÉE MÉMORIAL „AUREL VLAICU” AU CENTENAIRE DE LA NAISSANCE DE L’AVIATEUR

R é s u m é

A l’occasion de l’anniversaire de cent ans de la naissance de grand aviateur Aurel Vlaicu, dans son village natale, a été inauguré, dans une nouvelle forme, l’exposition mémoriale que porte son nom.

L’article présente l’exposition organisé dans une conception moderne dans la concordance avec les exigences de la muséographie moderne.

L’exposition présente la vie de l’aviateur, ses années de l’école ses préoccupations scientifiques et sa mort tragique.